

Bruxelles, 2. lipnja 2025.
(OR. en)

9607/25

RECH 252
COMPET 445
IND 164
MI 346

POP RATNA BILJEŠKA

Od:	Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine DEPREZ
Datum primitka:	28. svibnja 2025.
Za:	Thérèse BLANCHET, glavna tajnica Vijeća Europske unije
Br. dok. Kom.:	COM(2025) 270 final
Predmet:	KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA Strategija EU-a za <i>start-up</i> i <i>scale-up</i> poduzeća Odaberite Europu za pokretanje i ekspanziju poslovanja

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2025) 270 final.

Priloženo: COM(2025) 270 final

Bruxelles, 28.5.2025.
COM(2025) 270 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

Strategija EU-a za *start-up* i *scale-up* poduzeća

Odaberite Europu za pokretanje i ekspanziju poslovanja

{SWD(2025) 138 final}

1. UVOD

Kontekst

Vrijeme je da Europa postane predvodnik u razvoju *start-up* poduzeća. O tome ovisi naša konkurentnost, a u konačnici i naše blagostanje. Poticajno okruženje za *start-up* i *scale-up* poduzeća može preobraziti europsko gospodarstvo jer će omogućiti povećanje produktivnosti i otvaranje kvalitetnih radnih mjesta te privući nove talente i ulaganja. Može pridonijeti povećanju produktivnosti, tehnološke suverenosti i poticanju inovacija kao okosnice našeg gospodarstva, što su neki od prioriteta iz političkih smjernica predsjednice von der Leyen. Važno je i za ponovno pokretanje poticajnog inovacijskog ciklusa na koje se poziva u Kompas konkurentnosti.

Europska *start-up* i *scale-up* poduzeća već potiču inovacije i kreativnost u cijelom gospodarstvu EU-a: 35 000 poduzeća u ranoj fazi i još 3400 tehnoloških poduzeća u fazi rasta u našoj Uniji glavni su izvor novih proizvoda i usluga¹. Prednjače u inovativnom pristupu potrebama svojih klijenata, fokusiraju se na tržišne niše ili tržišta u nastajanju i rješavaju probleme koje velika poduzeća često zanemaruju. Pokretači su disruptivnih inovacija i stvaraju nova tržišta na kojima EU može preuzeti vodeću ulogu u svijetu, a suradnjom, tržišnim natjecanjem i nabavom potiču i inovacije u većim, etabliranim poduzećima.

Poticajno okruženje za *start-up* i *scale-up* poduzeća u Europi presudno je i za našu širu stratešku autonomiju i otpornost. Europska *start-up* i *scale-up* poduzeća jačaju industrijske kapacitete i produktivnost EU-a te pomažu u smanjenju ovisnosti u ključnim sektorima i tehnologijama. Uvelike doprinose i osiguravanju radnih mjesta za Europljane jer su u proteklom desetljeću samo tehnološka *start-up* poduzeća otvorila čak tri milijuna radnih mjesta. Ta se transformacija može dodatno potaknuti postupnom integracijom zemalja kandidatkinja i tako proširiti opseg konkurentnog ekosustava Unije.

Dijagnoza: dobri temelji, ali i stalni izazovi

***Start-up* i *scale-up* poduzeća imaju čvrste temelje za uspjeh u EU-u, među ostalim zahvaljujući visokokvalificiranoj radnoj snazi i stabilnom regulatornom okviru.** EU je globalna gospodarska velesila čije su glavne osobine primat u istraživanju i inovacijama, jedinstveno tržište s 450 milijuna potrošača, učinkovito i pošteno tržišno natjecanje, znatne uštede kućanstava te predvidljivo investicijsko i poslovno okruženje zasnovano na vladavini prava. Tehnološko poduzetništvo je u porastu: svake godine osniva se više *start-up* poduzeća nego u SAD-u, a od 2015. broj poduzeća u ranoj fazi se učetverostručio².

Politike EU-a i nacionalne politike znatno su doprinijele poboljšanju poticajnog okruženja za *start-up* poduzeća^{3,4}. Od 2007. *start-up* poduzeća koja razvijaju najsuvremenije tehnologije financirana sredstvima EU-a prikupila su više od 70 milijardi

¹ Atomico (2024.), *State of the European Tech 2024*.

² Dealroom (2025.), *Accelerating Europe*.

³ Npr. organizacija Europe Startup Nations Alliance (ESNA), koja utvrđuje, razmjenjuje i provodi najbolje mjere politike za *start-up* poduzeća i prati napredak država članica u provedbi tih mjera u okviru nacionalnih nadležnosti.

⁴ Europska komisija, „Budući predvodnici u Europi: inicijativa za novoosnovana i rastuća poduzeća”, COM(2016) 733 final, 22. studenog 2015.; inicijativa „Startup Europe” (<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/startup-europe>).

EUR rizičnog kapitala i generirale više od 500 milijardi EUR poslovne vrijednosti. Europsko vijeće za inovacije (EIC), osnovano 2018. s proračunom od 10,1 milijarde EUR, podupire disruptivne inovacije, od istraživanja do širenja. Fond EIC-a danas je jedan od najvećih fondova rizičnog kapitala za duboku tehnologiju u EU-u, a cilj mu je do 2027. prikupiti do 20 milijardi EUR za *start-up* poduzeća. InvestEU, najveći program EU-a za potporu poduzećima u svim fazama razvoja, dopunjuje Fond EIC-a tako što pridonosi početnom kapitalu, rastu, ekspanziji, proizvodnji i primjeni⁵. InvestEU je – uz posredovanje partnera kao što je Europski investicijski fond – ključan za razvoj europskog ekosustava rizičnog kapitala, a u okviru Inicijative za europske tehnološke predvodnike uspješno se prikupljaju javna sredstva za potporu europskim fondovima rizičnog kapitala.

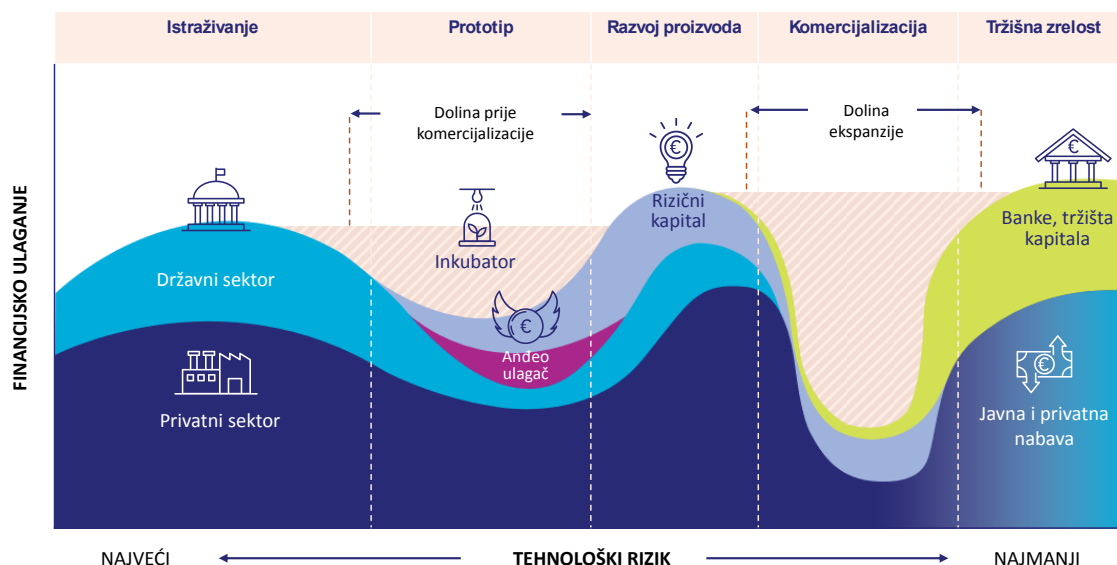
Međutim, još uvijek je teško pokrenuti i proširiti inovativna poduzeća u Europi. Od prelaska iz laboratorija na tržište do pristupa kapitalu i talentima pa sve do uspješnog izlaska, europska *start-up* i *scale-up* poduzeća i dalje nailaze na znatne prepreke. Tržište je i dalje fragmentirano, s regionalnim razlikama pa su nastojanja EU-a da se rezultati istraživanja prenesu u proizvode koji se mogu staviti na tržište, a poslovanje poduzeća proširi, otežana zbog nedovršenog jedinstvenog tržišta. To se, među ostalim, odnosi na kapital, regulatornu fragmentaciju, manju sklonost ulagača preuzimanju rizika, sporo prihvaćanje inovacija i nedovoljno iskorištenu javnu nabavu.

Europska *start-up* poduzeća često nailaze na dvije „doline smrti” (slika 1). Prva se pojavljuje kad inovacije ne postanu proizvodi koji se mogu staviti na tržište, a druga, koja je posebno problematična u Europi, kad poduzeća imaju poteškoća u ekspanziji. Od 2008. do 2021. gotovo 30 % europskih „jednoroga”⁶ otišlo je iz EU-a⁷, a samo 8 % globalnih *scale-up* poduzeća ima sjedište u Europi. Europi prijeti zaostajanje u području strateških tehnologija jer teško zadržava i privlači tehnološka *scale-up* poduzeća s velikim potencijalom.

⁵ Oko 40 % jamstva iz programa InvestEU u iznosu od 26,2 milijarde EUR koristi se za potporu visokorizičnom poduzetničkom dugu, kvazivlasničkom kapitalu i vlasničkim ulaganjima partnera u provedbi u okviru dogovora o podjeli rizika s proračunom EU-a.

⁶ „Jednorog” je društvo u privatnom vlasništvu – *start-up* poduzeće – čija tržišna vrijednost iznosi 1 milijardu EUR ili više.

⁷ U potrazi za jednorozima u EU-u – što znamo o njima? (*In search of the EU unicorns – what do we know about them?*), tehničko izvješće JRC-a, 2022. <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC127712>.

Slika 1: Pojednostavnjeni prikaz dviju dolina smrti *start-up* poduzeća

Vizija: EU kao globalno središte za start-up i scale-up poduzeća

Cilj je Strategije EU-a za *start-up* i *scale-up* poduzeća da Europa bude najbolje mjesto na svijetu za pokretanje i rast globalnih tehnoloških poduzeća, uključujući poduzeća za duboku tehnologiju. Nastojat će potaknuti inovatore, osnivače poduzeća i ulagače da odaberu Europu tako što će poboljšati uvjete za *start-up* i *scale-up* poduzeća, omogućiti im da iskoriste nove geopolitičke prilike i umanjiti razloge za njihov odlazak iz EU-a. To je ključno za strateške tehnologije, kao što su umjetna inteligencija, kvantne tehnologije, napredni poluvodiči, medicinska tehnologija, biotehnologija, primjena biogospodarstva, čiste tehnologije i čista energija (uključujući nuklearnu tehnologiju), voda i plava tehnologija, sigurnost, obrana, svemir, robotika i napredni materijali⁸.

Nadovezujući se na Komisijinu strategiju jedinstvenog tržišta⁹ i druge mjere za poboljšanje poslovnog okruženja, strategija za *start-up* i *scale-up* poduzeća prvenstveno se bavi poboljšanjem pristupa europskom unutarnjem tržištu, koje ima golem potencijal za poticanje inovacija i održavanje konkurentnosti europskih poduzeća na globalnoj razini. Tako će *start-up* i *scale-up* poduzećima omogućiti da narastu do razmjera potrebnih za učinkovito tržišno natjecanje.

Kako bi se to postiglo, Strategija nastoji transformirati europsko gospodarstvo u inovativniji model s izraženijim poduzetništvom. Cilj je stvoriti dinamičan ekosustav u kojem se potiče odvažnost i promišljeno preuzimanje rizika, a neuspjeh se smatra nužnim korakom za napredak. Strategija će potaknuti promjene politika i propisa u cijelom EU-u, a Komisija će biti uzor drugima. Cilj je utrti put sljedećoj generaciji europskih *start-up* poduzeća, kentaura i jednoroga koji bi mogli postati globalni tehnološki lideri.

⁸ Uključujući sve primjene s dvojnog namjenom.

⁹ [Strategija jedinstvenog tržišta](#).

U Strategiji se navode zakonodavne mjere, mjere politike i financijske potpore za europska *start-up* i *scale-up* poduzeća, i to na razini EU-a i na razini država članica. Njezin će se učinak mjeriti 1) povećanjem broja *start-up* poduzeća u EU-u, 2) povećanjem broja kentaura¹⁰ u EU-u i 3) povećanjem broja jednoroga u EU-u, i usporedbom tih brojeva u odnosu na globalne konkurente EU-a.

U Strategiji se vodi računa o različitim potrebama koje inovativno poduzeće može imati tijekom svojeg životnog ciklusa, od početka i rasta pa sve do sazrijevanja i uspjeha u EU-u:

1. propisi koji pogoduju inovacijama
2. bolje financiranje
3. brz ulazak na tržište i ekspanzija poduzeća
4. potpora najboljim talentima i
5. pristup infrastrukturi, mrežama i uslugama.

Strategiji je priložen radni dokument službi Komisije.

¹⁰ „Kentaur” je društvo u privatnom vlasništvu – *start-up* poduzeće – čija tržišna vrijednost iznosi 100 milijuna EUR ili više.

2. PROPISI KOJI POGODUJU INOVACIJAMA

Europa je poznata po svojim dobrim regulatornim standardima koji omogućuju stabilnost i povjerenje za ulagače, i one iz EU-a i one iz trećih zemalja. Regulatorni okvir EU-a nudi sigurnost i jasnoću za *start-up* poduzeća, što potiče inovacije i poduzetništvo. Paralelno s tim Komisija aktivno smanjuje administrativno opterećenje kako bi povećala agilnost poduzeća; cilj je da se ono smanji za 25 % za poduzeća i 35 % za MSP-ove. Strategija jedinstvenog tržišta¹¹ bavi se fragmentacijom i preprekama slobodnom kretanju robe i usluga te pruža čvrst temelj za rast.

U nastojanjima da ostane konkurentan u globalnom tehnološkom okruženju koje se brzo mijenja EU nailazi na određene poteškoće. Regulatorna fragmentacija među državama članicama otežava *start-up* i *scale-up* poduzećima učinkovito poslovanje na jedinstvenom tržištu. Različiti nacionalni pravni sustavi, posebno u područjima kao što su oporezivanje, pravo trgovačkih društava i pravo o vrijednosnim papirima, stvaraju prepreke za ulagače i ograničavaju protok kapitala. *Start-up* poduzeća također se teško snalaze u različitim zakonima o radu i teško nose s visokim troškovima neuspjeha, što stvara nesigurnost i za osnivače i za ulagače. Osim toga, sporo regulatorno odobravanje novih tehnologija, uz postojeće regulatorne okvire koji se ne prilagođavaju brzo inovacijama, otežava prihvaćanje disruptivnih proizvoda i usluga.

Zbog svega toga EU mora povećati svoju regulatornu agilnost. Predstojeći Europski akt o inovacijama i 28. režim pridonijet će razvoju *start-up* i *scale-up* poduzeća u cijelom EU-u. Donošenjem Direktive o nesolventnosti pojednostavnit će se postupci u slučaju nesolventnosti, što će koristiti i *start-up* poduzećima jer će im se smanjiti troškovi i pojednostaviti poslovanje. U predstojećoj preporuci o porezima, u okviru Plana za čistu industriju, preporučit će se povoljan tretman neposrednih troškova i degresivne amortizacije te pružanje poticaja za porezne kredite za potporu ulaganjima *start-up* i *scale-up* poduzeća. Osim toga, **regulatorna izolirana okruženja**¹² mogu *start-up* poduzećima poslužiti za testiranje u stvarnim uvjetima kako bi mogli usavršiti svoje inovacije, a regulatornim tijelima omogućiti da bolje razumiju potrebe novih inovacija i prilagode pravila. Izolirana okruženja stoga ne samo da pomažu *start-up* poduzećima¹³ nego i potiču suradnju s nadležnim tijelima, izgradnju povjerenja i privlačenje ulaganja, a kad se odnose na lokalizirane inovacije, mogu potaknuti razvoj na lokalnoj razini.

Komisija će u okviru postupka europskog semestra predložiti preporuke za pojedine zemlje kako bi se poboljšala inovacijska politika i pojednostavnilo poslovno okruženje u državama članicama. Nastavit će jačati administrativne kapacitete država članica putem

¹¹ Jedinstveno tržište: naše europsko domaće tržište u nesigurnom svijetu, COM(2025) 500 final.

¹² Zaključci Vijeća o regulatornim sigurnim testnim okruženjima i klauzulama o eksperimentiranju kao alatima za regulatorni okvir koji pogoduje inovacijama i otporan je kako na buduće promjene tako i općenito te kojim se prevladavaju disruptivni izazovi u digitalnom dobu 2020/C 447/01, SL C 447, 23.12.2020., str. 1.

¹³ Npr. više od 60 % financijskotehnoloških *start-up* poduzeća uključenih u regulatorna izolirana okruženja uspjelo je privući ulaganja u roku od šest mjeseci od testiranja (<https://www.jbs.cam.ac.uk/faculty-research/centres/alternative-finance/publications/early-lessons-on-regulatory-innovation-to-enable-inclusive-fintech/>), a sudjelovanje u takvim okruženjima povećalo im je izgleda za dobivanje financiranja za 50 % (<https://www.bis.org/publ/work901.pdf>).

Instrumenta za tehničku potporu. Osim toga, Komisija će nastojati ubrzati proces normizacije u EU-u kako bi se išlo ukorak s tehnološkim napretkom, čime će se na cijelom jedinstvenom tržištu osigurati lakši i brži ulazak *start-up* poduzeća na tržište i njihovo širenje.

Planirane inicijative

- **Komisija će predložiti europski 28. režim**, koji će poduzećima pružiti jedinstveni skup pravila. Uključivao bi korporativni pravni okvir EU-a zasnovan na digitalnim rješenjima i pomogao poduzećima da prevladaju prepreke u osnivanju, širenju i poslovanju na cijelom jedinstvenom tržištu. U tu će se svrhu pojednostavniti postojeća pravila i smanjiti troškovi neuspjeha uzimajući u obzir određene aspekte u relevantnim područjima prava, uključujući nesolventnost, radno i porezno pravo. Razmotrit će se mogućnost da se poduzećima omogući brže osnivanje u Europi, u idealnom slučaju u roku od 48 sati (prvo tromjesečje 2026.).
- **Komisija će predložiti europsku poslovnu lisnicu** kao temelj za jednostavno i digitalno poslovanje u EU-u. Uspostavit će se digitalni identitet za sve gospodarske subjekte i pružiti okvir za razmjenu provjerenih podataka i vjerodajnica kako bi se omogućile neometane digitalne interakcije između gospodarskih subjekata i javnih uprava u cijeloj Uniji (četvrto tromjesečje 2025.).
- **Komisija će predložiti Europski akt o inovacijama**, kojim će se promicati i **regulatorna izolirana okruženja** kako bi se inovatorima omogućilo da razvijaju i testiraju nove ideje. Sadržavat će zajedničku pravnu definiciju i osnovna načela uspostave regulatornih izoliranih okruženja, uključujući prekogranična ili lokalizirana regulatorna izolirana okruženja, uz ispunjavanje specifičnih sektorskih potreba (prvo tromjesečje 2026.).
- Komisija će državama članicama predložiti dobrovoljno „**testiranje otpornosti na stres u području inovacija**”, koje će se sastojati od preporuka da pri pripremi novog ili revidiranog nacionalnog zakonodavstva sustavno procjenjuju potencijalni učinak na inovacije (prvo tromjesečje 2026.).
- Komisija će iznijeti prijedloge za **smanjenje regulatornog opterećenja u strateškim sektorima** u predstojećim sektorskim zakonodavnim i nezakonodavnim prijedlozima, kao što su akt EU-a o biotehnologiji, strategija EU-a za biogospodarstvo, strategija EU-a za biološke znanosti, akt o naprednim materijalima, Uredba o medicinskim proizvodima i paket mjera za skupno pojednostavnjenje u području obrane (od 2025.).
- Komisija će **revidirati Uredbu o normizaciji** kako bi proces normizacije postao brži i pristupačniji, posebno za MSP-ove i *start-up* poduzeća (drugo tromjesečje 2026.).
- Komisija će **pokrenuti studiju** kako bi procijenila u kojoj mjeri način na koji je restrukturiranje poduzeća organizirano i regulirano na razini EU-a i država članica stvara prepreke *start-up* poduzećima, *scale-up* poduzećima i inovativnim poduzećima u prilagodbi poslovanja i inovacijama u različitim sektorima gospodarstva, i to na temelju podataka na razini poduzeća (2026.). Ta će studija doprinijeti provedbi plana za kvalitetna radna mjesta i paketa mjera za pravednu mobilnost radne snage.

3. BOLJE FINANCIRANJE START-UP I SCALE-UP PODUZEĆA

Europska ulaganja rizičnog kapitala pokazala su se uspješnima, a povrati su sada jednaki ili veći od onih u zemljama izvan EU-a¹⁴. Javni sektor EU-a imao je važnu ulogu u jačanju tržišta rizičnog kapitala inicijativama kao što je Fond InvestEU, koji je mobilizirao privatni kapital za ulaganja u MSP-ove i *scale-up* poduzeća. Europsko vijeće za inovacije (EIC) poduprlo je *start-up* poduzeća u području duboke tehnologije bespovratnim sredstvima i vlasničkim ulaganjima u iznosu do 30 milijuna EUR, a u okviru Inicijative za europske tehnološke predvodnike uspješno su prikupljena javna sredstva za potporu europskim fondovima rizičnog kapitala. Europski investicijski fond (EIF) u posljednjih je 30 godina poticao rast industrije rizičnog kapitala i u cijeloj Europi mobilizirao do 7 milijardi EUR godišnje. Ta iskustva pokazuju prednosti kombiniranja potpore putem financijskih posrednika, koji pomažu u razvoju cijelog ekosustava rizičnog kapitala, kao u slučaju programa InvestEU, s izravnim vlasničkim ulaganjima putem Fonda EIC-a koja omogućuju donošenje strateških odluka o odabiru poduzeća za ulaganja, ulagačkim partnerima i smjernicama za ulaganja, te s fondovima s podijeljenim upravljanjem, uglavnom Europskim fondom za regionalni razvoj, koji djeluje kao katalizator za privlačenje dodatnih privatnih sredstava putem bespovratnih sredstava i financijskih instrumenata. Strana ulaganja rizičnog kapitala u europska poduzeća u porastu su od 2016.¹⁵ U EU-u raste broj poslovnih anđela, posebno uspješnih osnivača poduzeća koji su voljni ponovno ulagati u novu generaciju *start-up* poduzeća i biti mentori¹⁶.

Međutim, financijski sustav EU-a i dalje je pretežno orijentiran na banke: imovina banaka ukupno iznosi 300 % BDP-a EU-a, a u SAD-u samo 85 %¹⁷. Mali opseg tržišta rizičnog kapitala u EU-u posljedica je nedostatka kulture vlasničkog kapitala, nesklonosti riziku i fragmentacije tržišta kapitala zbog različitih nacionalnih propisa¹⁸. Propisi se razlikuju u području nesolventnosti, prava trgovačkih društava, poreznih sustava i javnih tržišta koja ograničavaju mogućnosti izlaska iz ulaganja¹⁹. Postoje velike geografske razlike u dostupnosti financiranja rizičnim kapitalom, a neke države članice i dalje nailaze na znatne prepreke u svim fazama prikupljanja sredstava. Prekogranična ulaganja i dalje su niska, što umanjuje izgleda za rast i može potaknuti inovativna poduzeća da potraže veća tržišta i jednostavnije financiranje izvan Europe.

I dalje postoji primjetan manjak financijskih sredstava za širenje visokorizičnih, kapitalno intenzivnih tehnologija za koje su potrebna ulaganja veća od 100 milijuna EUR²⁰. Nedovoljna dostupnost kapitala za širenje i rast dovodi do rizika za EU, konkretno: (i) gubitak poduzeća koja je Europa podupirala u početnoj fazi rasta i (ii) gubitak tehnologija koje su ključne za naše buduće blagostanje. Za lakšu dostupnost kapitala i jačanje

¹⁴ InvestEurope, 2024.

¹⁵ EU i Ujedinjena Kraljevina.

¹⁶ Uredbom o europskim pružateljima usluga skupnog financiranja za poduzeća potiče se posredovanje i povezivanje, među ostalim između poslovnih anđela i *start-up* poduzeća na paneuropskoj razini.

¹⁷ EIB (2024.), *The scaleup gap: financial market constraints holding back innovative firms in the European Union*, Europska investicijska banka, <https://data.europa.eu/doi/10.2867/382579>.

¹⁸ EIB (2024.), *The scaleup gap: financial market constraints holding back innovative firms in the European Union*, Europska investicijska banka, <https://data.europa.eu/doi/10.2867/382579>.

¹⁹ Vidjeti sažetak savjetovanja u radnom dokumentu službi Komisije priloženom ovoj strategiji.

²⁰ Izvješće EIF-a o [manjku financijskih sredstava za rast](#).

gospodarske sigurnosti i tehnološke suverenosti EU-a potreban je europski fond za financiranje *scale-up* poduzeća s kritičnom masom koji će djelovati po tržišnim uvjetima. Osim toga, kako je najavljeno u uniji štednje i ulaganja, Komisija će razmotriti načine da podupre ETCI 2.0, dublju i još ambiciozniju strukturu fonda fondova u kojoj će se udružiti kapital privatnih i javnih ulagača, koji EIF planira pokrenuti do 2026. Osigurati će se bliska suradnja i komplementarnost između ETCI-ja 2.0 i novog Fonda za *scale-up* poduzeća u Europi kako bi se maksimalno povećali učinak i fleksibilnost, posebno s obzirom na buduću Europski fond za konkurentnost.

Potražnja za financiranjem *start-up* poduzeća u području duboke tehnologije i dalje je velika. Iako je Fond EIC-a u samo četiri godine postao jedan od glavnih europskih ulagača u duboke tehnologije, potražnja izvrsnih poduzeća u tom području za potporom EIC-a trenutačno se ne može zadovoljiti²¹. EIC treba pojednostavniti i ubrzati svoje procese kako bi bolje odgovorio na potrebe podnositelja zahtjeva za financiranje i potencijalnih subjekata u koje se ulaže. EIC će slijediti primjer ARPA-e i blisko surađivati sa svojim pouzdanim ulagačima, korporativnim partnerima i najuspješnijim europskim inovatorima kako bi se utvrdili novi tehnološki trendovi i disruptivne tehnologije koji su bitni za europsku konkurentnost i stratešku autonomiju²².

Poduzetnice i ulagačice i dalje nailaze na znatne prepreke u pristupu financiranju. Na primjer, kad je riječ o kapitalnim ulaganjima u tehnološka *start-up* poduzeća, najviše sredstava i dalje dobivaju timovi čiji su osnivači isključivo muškarci, dok timovi s osnivačima oba spola primaju 15 % sredstava, a timovi u kojima su isključivo žene tek 3 %²³. Lakši pristup žena financiranju, povećanje njihove zastupljenosti na položajima na kojima se donose odluke o financijama i poticanje investicijskih mreža pod vodstvom žena ključni su za uklanjanje nejednake zastupljenosti spolova. Akcijskim planom za socijalnu ekonomiju i njegovom predstojećom revizijom 2026. nastojat će se povećati potpora socijalnim inovacijama.

Danas europski institucionalni ulagači, uključujući mirovinske i osiguravajuće fondove, imaju ograničenu ulogu na europskom tržištu rizičnog kapitala. U razdoblju od 2013. do 2023. mirovinski fondovi činili su samo 7 % sredstava rizičnog kapitala u EU-u²⁴. Međutim, neke države članice već su pokrenule inicijative za mobilizaciju institucionalnih ulagača u ulaganjima rizičnog kapitala²⁵.

Mnoga *start-up* poduzeća teško iskorištavaju svoju nematerijalnu imovinu, kao što je intelektualno vlasništvo, kao kolateralno osiguranje ili jamstvo za pribavljanje financijskih sredstava zbog (i) restriktivnih bankarskih praksi, (ii) nedovoljno razvijenog sustava vrednovanja intelektualnog vlasništva, (iii) nedostatka povjerenja u metode vrednovanja intelektualnog vlasništva, (iv) nedovoljnog poznavanja međunarodno priznatih

²¹ Do zadnjeg roka u listopadu 2024. samo je 5,9 % zahtjeva za financiranje sredstvima iz Akceleratora EIC-a bilo uspješno, što odgovara postotku iz prethodnih godina.

²² ARPA (Advanced Research Projects Agency) agencija je vlade SAD-a koja financira visokorizična istraživanja s visokom dobri za poticanje revolucionarnih inovacija u znanosti i tehnologiji, prvotno osnovana kao ARPA (sada DARPA) u okviru Ministarstva obrane i kasnije proširena na druge sektore, kao što su energetika (ARPA-E) i zdravstvo (ARPA-H).

²³ Europska komisija, Glavna uprava za istraživanje i inovacije, izvješće o politici „She-Figures 2024”, Ured za publikacije EU-a, 2025.

²⁴ France Digitale, 2024.

²⁵ Na primjer, inicijativa Tibi u Francuskoj ili inicijativa WIN u Njemačkoj.

metoda vrednovanja intelektualnog vlasništva i, općenitije, (v) ograničenog tržišnog prihvaćanja financiranja uz jamstvo intelektualnog vlasništva. U EU-u nema dovoljno poticaja za banke i institucionalne ulagače da se uključe u financiranje uz jamstvo intelektualnog vlasništva.

Potencijal europskih poslovnih anđela i dalje je ograničen zbog prepreka prekograničnim ulaganjima i poslovnih praksi koje dugoročno blokiraju njihova ulaganja.

Zakonodavstvo EU-a, među ostalim **provjera izravnih stranih ulaganja i pravila o državnim potporama**, važno je jer jamči sigurnost, zaštitu strateških interesa i pravednost jedinstvenog tržišta EU-a. To se odnosi i na izravna strana ulaganja u *start-up* i *scale-up* poduzeća, za koja su važna pitanja vlasništva nad intelektualnim vlasništvom i lokalne dodane vrijednosti. Međutim, provedba tih instrumenata ponekad se može smatrati prevelikim opterećenjem koje guši *start-up* poduzeća i zato je važno da oni ostanu usmjereni na svoje ciljeve. U tom duhu, u aktualnoj reviziji Uredbe o provjeri izravnih stranih ulaganja nastoje se uskladiti postupci provjere u državama članicama i poboljšati suradnja na razini EU-a. Komisija će surađivati s državama članicama kako bi osigurala da postupci provjere izravnih stranih ulaganja budu djelotvorni, razmjerni i predvidljivi i da ne odvrćaju legitimna ulaganja. Pravila o državnim potporama već pružaju određenu fleksibilnost *start-up* poduzećima jer dopuštaju izuzeća od općih ograničenja potpore za poduzeća „u teškoćama”. Međutim, budući da se postojeće definicije baziraju na statičkim financijskim pokazateljima, Komisija će procijeniti kako bolje prilagoditi ta pravila kako bi se podržao rast *start-up* poduzeća.

Ograničena dostupnost odgovarajućih opcija izlaska velika je prepreka povećanju rizičnog kapitala i kapitala za rast u EU-u. Iako su se količine inicijalnih javnih ponuda u Europi znatno povećale i u zadnjih 10 godina premašile 320 milijardi EUR, izlasci su i dalje koncentrirani u svega nekoliko zemalja, a tržište dionica čini samo 55 % BDP-a EU-a, u usporedbi sa 147 % u SAD-u. Na EU otpada samo 11 % globalnih inicijalnih javnih ponuda.

Kako bi se otklonile najveće poteškoće u funkcioniranju tržišta kapitala EU-a, Komisija provodi **strategiju za uniju štednje i ulaganja**²⁶, koja će smanjiti fragmentaciju tržišta, stvoriti bolje investicijske prilike za građane i proširiti mogućnosti financiranja za poduzeća. Konkretno, nastojat će poboljšati pristup financiranju vlasničkim kapitalom i zaduživanjem za *start-up* i *scale-up* poduzeća, ojačati ulogu rizičnog kapitala i institucionalnih ulagača te bolje uskladiti instrumente javnog financiranja EU-a s ciljevima strategije.

Spajanja i preuzimanja važna su za ponovno ulaganje i širenje inovacija, no više od 60 % europskih *start-up* poduzeća otkupljuju poduzeća izvan EU-a. Kako bi EU zadržao svoju tehnološku suverenost i potaknuo rast domaćih inovacija, europska poduzeća moraju biti konkurentnija i zadržati talente i tehnologije na našem kontinentu te omogućiti mladim poduzećima da odaberu vlastite strategije rasta i izlaska bez zatamljivanja ambicija.

Planirane inicijative

- Komisija će proširiti opseg **Europskog vijeća za inovacije (EIC)** i pojednostavniti njegova pravila. EIC će se više usmjeriti na postupno financiranje visokorizičnih inovacija kojima se nastoje riješiti specifični problemi uvođenjem postupaka sličnih

²⁶ Unija štednje i ulaganja – Strategija za povećanje bogatstva građana i gospodarske konkurentnosti EU-a (COM/2025/124 final).

onima koje primjenjuje ARPA. Proširit će i svoju mrežu pouzdanih ulagača i bolje surađivati s kentaurima i jednorožima EU-a kako bi dobio povratne informacije o politikama (2025.).

- Komisija će zajedno s privatnim ulagačima nastojati, u okviru Fonda EIC-a, pokrenuti tržišno utemeljen **Fond za *scale-up* poduzeća u Europi**²⁷, kojim će se privatno upravljati i koji će se privatno sufinancirati. Bit će namijenjen za ciljana ulaganja kojima se želi riješiti problem nedovoljnog financiranja *scale-up* poduzeća u području duboke tehnologije. Fond za *scale-up* poduzeća u Europi mobilizirat će znatna privatna sredstva i provesti izravna vlasnička ulaganja u strateške sektore²⁸ kako bi se doprinijelo tehnološkom suverenitetu i gospodarskoj sigurnosti Europe. Uvođenjem Fonda za *scale-up* poduzeća u Europi ne prejudicira se sljedeći višegodišnji financijski okvir. Fond za *scale-up* poduzeća u Europi blisko će surađivati s programom InvestEU i dopunjavati Inicijativu za europske tehnološke predvodnike i druge instrumente Grupe EIB-a (2026.).
- Komisija će zajedno s Grupom EIB-a surađivati s velikim institucionalnim ulagačima na razvoju **dobrovoljnog Europskog pakta za ulaganja u inovacije** za one koji se obvežu na ulaganje dijela svoje imovine kojom se upravlja u fondove fondova EU-a, fondove rizičnog kapitala i neuvrštena *scale-up* poduzeća (2026.).
- Komisija će iskoristiti i ojačati postojeće i razviti nove instrumente za ulaganje u **europska *start-up* i *scale-up* poduzeća u području sigurnosti i obrane**, u skladu s Bijelom knjigom o obrani²⁹ i na temelju predstojećeg paketa mjera za skupno pojednostavnjenje u području obrane. Ti bi instrumenti mogli uključivati fleksibilnije i prilagodljivije pristupe financiranju za nove inovatore u području obrane, među ostalim i iz Ukrajine, kao što su ciljana potpora pojedinačnim subjektima i jačanje i proširenje područja primjene dostupnih mogućnosti financiranja sredstvima EU-a, uključujući vlasničke i dužničke instrumente (2026.).
- Komisija će u suradnji s Uredom Europske unije za intelektualno vlasništvo razviti **okvir za vrednovanje intelektualnog vlasništva** za financiranje uz jamstvo intelektualnog vlasništva. Proširit će se i baza dokaza kako bi se razvili konkretni instrumenti za financiranje intelektualnog vlasništva (drugo tromjesečje 2027.).
- Komisija će podupirati **europske poslovne anđele** i njihove mreže kako bi se stvorilo više mogućnosti za rast mladih *start-up* poduzeća (2026.).
- Komisija će u kontekstu predstojeće revizije Smjernica o sanaciji i restrukturiranju preispitati definiciju „**poduzetnika u teškoćama**” uzimajući u obzir moguće prepreke za određena *start-up* i *scale-up* poduzeća, za koja ne postoji rizik od prestanka poslovanja, kako bi iskoristila druge vrste državnih potpora (od drugog tromjesečja 2025.).

²⁷ Taj je fond u prethodnim komunikacijama Komisije, npr. o Planu za čistu industriju, spomenut pod nazivom „Program ulaganja TechEU za *scale-up* poduzeća” – koncept je isti. O Komisijinu unutarnjem upravljanju fondom odlučit će se nakon donošenja Strategije.

²⁸ Npr. umjetna inteligencija, kvantne tehnologije, napredni poluvodiči, medicinska tehnologija, biotehnologija, primjena biogospodarstva, čiste tehnologije i energija (uključujući nuklearnu tehnologiju), voda i plava tehnologija, sigurnost, obrana, svemir, robotika i napredni materijali, kao i primjene s dvojnou namjenom.

²⁹ Europska komisija, Bijela knjiga o europskoj obrambenoj spremnosti 2030., 19. ožujka 2025. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A52025JC0120&qid=1749220442360>.

- Komisija će preispitati **Smjernice o horizontalnim i nehorizontalnim koncentracijama** uzimajući u obzir dinamične kriterije kao što je konkurencija u području inovacija (2027.).
- Komisija će uspostaviti **europsku korporativnu mrežu** kako bi se velika poduzeća, korporativni ulagači rizičnog kapitala i korporativni naručitelji bolje integrirali u inovacijski ekosustav EU-a i iskoristili inovativna rješenja koja su razvila *start-up* poduzeća. Članovi mreže davali bi savjete o s tim povezanoj politici, povezali se sa *start-up* poduzećima i dobrovoljno se obvezali da će europskima dati prednost kad sudjeluju u razvoju inovativnih rješenja, ulažu u njih ili ih nabavljaju, posebno kad koriste javna sredstva ili kad upravljaju ključnom istraživačkom ili tehnološkom infrastrukturom (2026.).

4. BRZ ULAZAK NA TRŽIŠTE I EKSPANZIJA PODUZEĆA

Uspješna komercijalizacija inovativnih proizvoda ovisi o kombinaciji poduzetničke inicijative, kapitala otpornog na rizike, potražnje na tržištu i javne potpore. U tome sveučilišta³⁰ imaju ključnu ulogu jer će njihovi bivši studenti otvoriti više od 157 000 *spin-off* i *start-up* poduzeća i potencijalno stvoriti 6,1 milijun radnih mjesta u sljedećem desetljeću³¹. EU već dugo postiže sjajne rezultate kad je riječ o inicijativama i javnim politikama za potporu inovacijskim ekosustavima. Očekuje se da će **jedinstveni europski patentni sustav**, pokrenut 2023., znatno smanjiti troškove patenata, omogućiti ujednačenu zaštitu i ubrzati komercijalizaciju tehnologija u cijelom EU-u.

U Europi je prijenos istraživanja u komercijalne pothvate i dalje rijedak izvan uspješnih inovacijskih klastera. Europski institut za inovacije i tehnologiju³², Europska poduzetnička mreža³³, Europska platforma za suradnju klastera (ECCP) i europski centri za digitalne inovacije (EDIH) već podržavaju poduzetništvo i akademska *start-up* poduzeća, ali i dalje postoje određene prepreke. Više od 10 % patenata podnesenih Europskom patentnom uredu dolazi sa sveučilišta, no samo jedna trećina njih komercijalno se iskorištava. Ključni je problem nedostatak inovacijskog mentaliteta na mnogim sveučilištima, gdje nema dovoljno poticaja za istraživače da komercijaliziraju svoj rad. U Europi postoje različiti pravni, organizacijski i financijski okviri za sveučilišna *spin-off* poduzeća, što rezultira nejednakim uvjetima za njih. Osim toga, u postupcima javne nabave u mnogim državama članicama EU-a nastoji se izbjeći svaki rizik, što daje prednost postojećim pružateljima u odnosu na *start-up* poduzeća. Time se *start-up* poduzećima ograničava pristup javnim ugovorima za inovativna rješenja. Korporativni postupci javne nabave također otežavaju mogućnost širenja *start-up* poduzeća jer izbjegavanje rizika često zatamljuje inovacije.

Za kohezivnije inovacijsko okruženje EU mora poticati međusobno bolje povezane ekosustave tako što će pružiti veću potporu sveučilištima, istraživačkim institucijama i *start-up* poduzećima. Sve države članice EU-a moraju u potpunosti uvesti **jedinstveni patentni sustav** kako bi se smanjili troškovi patenata i olakšala komercijalizacija istraživanja. Kad je riječ o javnoj nabavi, Europska komisija planira revidirati i predložiti zakonodavstvo i nezakonodavne mjere za javnu i privatnu nabavu, što će također ići u prilog *start-up* i *scale-up* poduzećima jer će im se olakšati poslovanje i potaknuti inovacije. Dopunske nezakonodavne mjere poboljšat će praćenje, financiranje i nacionalne mreže kompetencija u svim državama članicama. Poticanjem prekogranične suradnje unutar EU-a i pojednostavnjenjem pristupa postupcima nabave EU može stvoriti povoljnije okruženje za rast i ekspanziju *start-up* poduzeća. Kako bi se poboljšala suradnja između *start-up* poduzeća i ostalih poduzeća, trebalo bi poticati strateška partnerstva koja bi *start-up* poduzećima

³⁰ Uključujući sveučilišta primijenjenih znanosti i organizacije za istraživanje i tehnologiju.

³¹ Indeks *start-up* poduzeća Sveučilišta Redstone – *Trillion Euro Opportunity*, 2024.

<https://www.redstone.vc/research/redstone-university-startup-index>.

³² Europski institut za inovacije i tehnologiju (EIT) izravno je pomogao više od 9900 *start-up* i *scale-up* poduzeća, koja su zajednički prikupila gotovo 10 milijardi EUR vanjskog financiranja; plod toga su jednorozni i inovativna poduzeća koja danas vrijede 71,2 milijarde EUR.

³³ Više od 3500 savjetnika iz Europske poduzetničke mreže (EEN) pomaže *start-up* i *scale-up* poduzećima tako što im nudi besplatnu poslovnu potporu u gotovo 60 zemalja. Više od 1500 klastera također potiče inovacije i konkurentnost svojih dionika, uključujući *start-up* poduzeća.

olakšala pronalaženje prvih klijenata i daljnji rast. **Kohezijska politika** također može pridonijeti povezivanju regionalnih i nacionalnih aktera jer razvija teritorijalnu povezanost i potiče ekspanziju *start-up* poduzeća. Preispitivanje kohezijske politike u sredini programskog razdoblja važno je za usklađivanje regionalnih i nacionalnih mjera za pomoć *start-up* poduzećima da se povežu s većim poduzećima i uđu na nova tržišta.

Naposljetku, Komisija će u suradnji s Europskom službom za vanjsko djelovanje i državama članicama **pomagati *start-up* poduzećima da prođu na globalna tržišta**, među ostalim poticanjem trgovinskih sporazuma i angažmanom delegacija EU-a, mreža država članica i namjenskih alata EU-a³⁴. Komisija će nastojati i bolje integrirati inovativna rješenja koja su razvila *start-up* i *scale-up* poduzeća u vrijednosne lance strategije **Global Gateway** i iskoristiti njezine popratne financijske instrumente kako bi im se olakšao pristup tržištima u razvoju.

Planirane inicijative

- Komisija će pokrenuti inicijativu „**Od laboratorija do jednoroga**” kako bi se ubrzala komercijalizacija rezultata istraživanja. U okviru ove inicijative Komisija će:
 - podržati vodeće **europske centre za *start-up* i *scale-up* poduzeća**, utemeljene na razvijenim sveučilišnim ekosustavima, u umrežavanju i prekograničnoj suradnji kako bi se tim poduzećima omogućio uzajamni pristup uslugama, infrastrukturi i poduzećima. Prema potrebi, iskoristit će se sinergije s postojećim mrežama (2026.),
 - razviti **nacrt za licenciranje, naknadu za licenciju i podjelu dobiti te sudjelovanje u vlasničkom kapitalu za akademske ustanove i izumitelje** pri komercijalizaciji intelektualnog vlasništva i stvaranju *spin-off* poduzeća, oslanjajući se na najbolju poslovnu praksu. Komisija će podržati izgradnju kapaciteta ureda za prijenos tehnologije i stvaranje uloga organizacija koja su ujedno i investitori i suosnivači (engl. *venture builders*) u istraživačkim organizacijama, uključujući organizacije za istraživanje i tehnologiju, istraživačku infrastrukturu i sveučilišta (2026.),
 - dati pravne i provedbene **smjernice o pravilima o državnim potporama** za pomoć *start-up* poduzećima tako što će se pojasniti uvjeti pod kojima sveučilišta i javne istraživačke organizacije mogu dodijeliti prava intelektualnog vlasništva u skladu s pravilima o državnim potporama (2026.).
- Komisija će predložiti sljedeće mjere za **javnu nabavu u korist inovacija**.
 - U kontekstu **revizije direktiva EU-a o javnoj nabavi** Komisija će nastojati poboljšati i pojednostavniti pristup javnoj nabavi uzimajući u obzir potrebe *start-up* i *scale-up* poduzeća. U okviru javnog savjetovanja razmotrila bi se i pitanja koja su posebno važna za *start-up* i *scale-up* poduzeća, kao što su ograničavanje prekomjerne specifikacije i prekomjernih financijskih zahtjeva u

³⁴ Uključujući internetske platforme kao što su Komisijin portal Access2Markets, posebne službe za pomoć u zemljama izvan EU-a, mreže koje podupire Komisija, kao što su Europska poduzetnička mreža ili nacionalne ili europske gospodarske komore unutar EU-a, ili na potencijalnim stranim tržištima.

natječajnoj dokumentaciji te uvođenje odredbi o pravima intelektualnog vlasništva koje pogoduju inovacijama i inženjeringa vrijednosti.

- U kontekstu revizije **Direktive EU-a o javnoj nabavi u području obrane i sigurnosti** Komisija će potaknuti uključivanje *start-up* i *scale-up* poduzeća u javnu nabavu i razmotrit će davanje prednosti proizvodima iz EU-a u javnoj nabavi radi jačanja konkurentnosti i tehnološke suverenosti Unije.
- U kontekstu **Europskog akta o inovacijama**, koji dopunjuje prethodno navedene mjere, Komisija će nastojati povećati ukupna ulaganja u javnu i privatnu nabavu inovativnih rješenja u cijeloj Europi tako što će: (i) osigurati ubrzani postupak javne nabave usluga istraživanja i razvoja koje nisu obuhvaćene direktivama EU-a o javnoj nabavi, uključujući predkomercijalnu nabavu i (ii) poticati strategije nabave usmjerene na inovacije za privatne naručitelje.

Komisija će poduprijeti navedene zakonodavne mjere **nezakonodavnim mjerama potpore**, kao što su (i) nastavak praćenja nacionalnih okvira politike javne nabave inovativnih rješenja i ulaganja na razini EU-a te njihovo integriranje u tablicu pokazatelja europskog istraživačkog prostora i Europsku ljestvicu uspjeha u inoviranju; (ii) veća potpora istraživanja i inovacija sredstvima EU-a za javne naručitelje radi zajedničke nabave inovativnih rješenja u strateškim sektorima i tehnologijama te (iii) jačanje europske mreže nacionalnih centara kompetentnosti za javnu nabavu inovativnih rješenja i njezino proširenje na sve države članice.

5. POTPORA NAJBOLJIM TALENTIMA U EUROPI

Uspjeh *start-up* poduzeća uvelike ovisi o pristupu visokokvalificiranim talentima. Neke države članice pokrenule su inicijative kao što su programi viza za digitalne nomade, digitalne iskaznice s e-boravištem i programi za kvalificirane radnike kako bi privukle vrhunske talente. Ti su programi koncipirani za lakše preseljenje visokokvalificiranih kandidata, čime se *start-up* poduzećima olakšava iskorištavanje globalne baze talenata. Baza talenata EU-a i partnerstva za traženje talenata pomoći će i u zapošljavanju kvalificiranih državljana trećih zemalja u sektorima kojima je najpotrebnija kvalificirana radna snaga. Osim toga, 59 % *start-up* poduzeća u Europi ima timove koji rade na daljinu, pri čemu čak 78 % inženjerskih timova radi na daljinu. Taj je trend pomogao spriječiti regionalni odljev mozgova i *start-up* poduzećima omogućio pristup široj bazi europskih talenata uz istodobno minimiziranje operativnih troškova. Međutim, složenost poreznih obveza i obveza u području socijalne sigurnosti i dalje otežava rad u prekograničnim timovima na daljinu.

Unatoč tim inicijativama, i dalje postoji velika konkurencija među poduzećima za dobivanje kvalificirane radne snage. Tome doprinose i prepreke prekograničnoj mobilnosti, posebno prepreke priznavanju kvalifikacija, neiskorišten akademski potencijal, nedovoljna zastupljenost žena i ograničena raznolikost. Osim toga, *start-up* poduzeća često ne mogu ponuditi plaće i povlastice koje nude veća poduzeća i zato teže privlače vrhunske zaposlenike. Složenost **dioničkih opcija zaposlenika**, kao što su razlike u poreznom tretmanu među državama članicama EU-a, dodatan je izazov za *start-up* poduzeća kad nude negotovinsku naknadu kako bi privukla kvalificirane talente.

Jedan od glavnih problema je i poduzetničko obrazovanje³⁵. Manje od 50 % srednjoškolaca i studenata u EU-u ima pristup bilo kojem obliku poduzetničkog obrazovanja, što otežava razvoj budućih poduzetnika³⁶. Nadalje, postojeći okviri za upravljanje rezultatima akademskih istraživanja i njihovu komercijalizaciju često nisu dovoljno poticajni jer sveučilišta daju prednost objavama znanstvenih radova, a ne komercijalizaciji^{37,38}.

Za rješavanje problema nedostatka talenata ključno je poboljšati poduzetničko obrazovanje kako bi učenici i studenti stekli vještine, način razmišljanja i otpornost koji su potrebni za inovacije i otvaranje radnih mjesta. Programi bi trebali biti bolje usklađeni s potrebama industrije kako bi polaznici stekli praktično znanje. Osim toga, promicanje **rodno uravnoteženog vodstva i raznolikosti** u ekosustavu *start-up* poduzeća pomoći će u razvoju jače i otpornije baze talenata. **Sveučilišta bi također trebala više poticati komercijalizaciju istraživanja** i stvoriti odgovarajuće načine nagrađivanja istraživača koji doprinose stvaranju *spin-off* poduzeća i prijenosu znanja. Usklađivanjem određenih aspekata tretmana **dioničkih opcija zaposlenika**, uključujući oporezivanje, u državama članicama EU-a smanjit će se administrativna složenost i potaknuti više *start-up* poduzeća da ih ponude kao konkurentsku korist. Kako bi lakše zadržala talente, *start-up* poduzeća trebala bi nastaviti prihvaćati model

³⁵ Europska komisija, Komunikacija o uniji vještina, 2025., https://commission.europa.eu/topics/eu-competitiveness/union-skills_hr.

³⁶ Akcijski plan Europske komisije za poduzetništvo 2020.

³⁷ [Challenges in academic commercialisation: a case study of the scientists' experiences](#).

³⁸ Izvješće o budućnosti europske konkurentnosti (2024.), str. 241.

rada na daljinu, čime bi učinkovito svladala poteškoće povezane sa zdravstvenom skrbi, skrbi za druge, doprinosima za socijalno osiguranje i oporezivanjem mirovina.

Direktiva o plavoj karti EU-a i prijedlog Direktive o osobama s dugotrajnim boravkom ključni su za lakše privlačenje i zadržavanje visokokvalificiranih talenata iz trećih zemalja. Međutim, plava karta prvenstveno je namijenjena zaposlenicima, a ne osnivačima *start-up* poduzeća ili inovativnim poduzetnicima. Neke države članice imaju nacionalne programe, ali proces je i dalje fragmentiran i složen. Pojednostavnjenje postupaka izdavanja radnih i boravišnih dozvola pridonijet će stvaranju povezanijeg i djelotvornijeg sustava. Osim toga, zapošljavanje osoba iz zemalja izvan EU-a bit će izuzetno važno kako bi se zadovoljila sve veća potražnja za specijaliziranim vještinama na svim razinama u ekosustavu *start-up* poduzeća.

Planirane inicijative

Komisija će pokrenuti **inicijativu „Plavi tepih”** za lakše privlačenje i zadržavanje visokokvalificiranih i raznolikih talenata iz EU-a i trećih zemalja. U okviru te inicijative Komisija će u razdoblju 2025. – 2026.:

- aktivno promicati i dodatno jačati **poduzetničko obrazovanje** i usavršavanje, među ostalim putem EIT-a, potičući rodnu ravnotežu i raznolikost sudionika,
- izraditi **plan za razvoj okvira za napredovanje u akademskoj karijeri**, u kojem će se nagraditi komercijalizacija rezultata istraživanja, uključujući prijenos sa sveučilišta u industriju i obrnuto, na primjer u ocjenjivanju akademskog osoblja i kriterijima za promaknuće, kao dio okvira kompetencija za akademsko osoblje najavljenog u uniji vještina³⁹,
- proučiti primjere dobre prakse u pogledu tretmana **dioničkih opcija zaposlenika za *start-up* poduzeća**, pri čemu će razmotriti i zakonodavne mjere za usklađivanje određenih aspekata njihova tretmana,
- predložiti preporuku za **uklanjanje poreznih prepreka za rad na daljinu prekograničnih radnika za *start-up* i *scale-up* poduzeća**,
- predstaviti **paket mjera za pravednu mobilnost radne snage**, uključujući pojašnjenje pravila o koordinaciji sustava socijalne sigurnosti kod prekograničnog rada na daljinu, i **inicijativu za prenosivost vještina** kako bi se dodatno olakšalo i pojednostavnilo priznavanje kvalifikacija, među ostalim za državljane trećih zemalja (2026.),
- donijeti **strategiju za viznu politiku EU-a** s mjerama za bolje privlačenje vrhunskih studenata, istraživača, poduzetnika i osposobljenih radnika iz trećih zemalja u EU, na primjer maksimalnim iskorištavanjem mogućnosti iz Direktive o studentima i istraživačima i Direktive o plavoj karti, posebno za osnivače *start-up* poduzeća (četvrto tromjesečje 2025.),
- pokrenuti pilot-projekt **„Multipurpose Legal Gateway Offices”** s posebnim fokusom na digitalnim vještinama (četvrto tromjesečje 2025.), koji će poslužiti kao jedinstvena kontaktna točka za informacije i pomoć visokokvalificiranim stručnjacima, studentima i istraživačima u sektoru IKT-a koji su zainteresirani za rad u EU-u,

³⁹ [Komunikacija o uniji vještina](#).

- uvesti ciljane aktivnosti informiranja za **promicanje Direktive o plavoj karti EU-a** među visokokvalificiranim radnicima iz trećih zemalja i poslodavcima kako bi saznali više o prednostima plave karte EU-a, uključujući mogućnost da njezini nositelji i članovi njihovih obitelji lakše dobiju status osobe s dugotrajnim boravkom u EU-u,
- **poticati države članice da uspostave ubrzane programe** kojima se osnivačima *start-up* poduzeća koji imaju na to pravo omogućuje dobivanje boravišne i radne dozvole prema pojednostavnjenim i ubrzanim postupcima,
- **pojednostavniti i ojačati postojeće usluge EURAXESS-a za inovatore**, među ostalim pružanjem prilagođene potpore talentima iz trećih zemalja, s ključnim informacijama o odgovarajućim postupcima u pojedinim državama članicama EU-a.

6. PRISTUP INFRASTRUKTURI, MREŽAMA I USLUGAMA

Start-up poduzećima trebaju najsuvremenija istraživanja, tehnološki objekti i stručno znanje kako bi mogli brzo testirati, proširiti i validirati nove proizvode, skratiti vrijeme potrebno za stavljanje na tržište i potaknuti komercijalizaciju. Obzor Europa im u tome pomaže financiranjem Zajedničkog poduzeća za europsko računalstvo visokih performansi, koje će osnovati 13 novih tvornica umjetne inteligencije s računalnom snagom i prilagođenom potporom za MSP-ove i *start-up* poduzeća⁴⁰.

Mreže kao što su **Europska poduzetnička mreža**, **europski centri za digitalne inovacije** i **EIT** ciljano pomažu poduzećima, no unatoč tim resursima **nedostatak informacija**, **složeni postupci pristupa** i fragmentirani **sporazumi o upravljanju intelektualnim vlasništvom** i dalje su velike prepreke. Mnoga *start-up* poduzeća teško se snalaze u **mnoštvu usluga** jer ne mogu lako prepoznati primjerenu **istraživačku infrastrukturu** ili pronaći mogućnosti financiranja. Dodatni je problem nedostatak jasnih ulaznih točaka i fragmentiran pristup financiranju, uslugama i informacijama, zbog čega *start-up* poduzeća ne mogu jednostavno pristupiti dostupnoj potpori. Pravila o državnim potporama koja se odnose na pristup javnoj infrastrukturi ponekad se smatraju nejasnima.

Start-up i scale-up poduzećima, inovatorima i ulagačima potreban je brži i bolji pristup resursima potrebnima za napredak i rast. U kontekstu budućeg Europskog fonda za konkurentnost Komisija će pojednostavniti postojeće IT centre EU-a radi uspostave jedinstvene digitalne ulazne točke za europske inovatore, ulagače i pružatelje usluga kako bi lakše pronašli, usporedili i pristupili programima financiranja, uslugama i infrastrukturi. Ta će se inicijativa provoditi komplementarno s EIB-ovom platformom TechEU.

Planirane inicijative

- Komisija će izraditi **Povelju o pristupu istraživačkoj i tehnološkoj infrastrukturi za industrijske korisnike**, među ostalim za *start-up* i *scale-up* poduzeća, te će prema potrebi pojednostavniti i uskladiti različite uvjete pristupa i ugovorne uvjete. Komisija će financijski podupirati pristup računalnoj infrastrukturi za umjetnu inteligenciju za *start-up* poduzeća (2025.).
- Nadovezujući se na Povelju, **Europski akt o inovacijama** dodatno će zakonodavnim mjerama promicati mogućnost pristupa inovativnih poduzeća europskoj istraživačkoj i tehnološkoj infrastrukturi (prvo tromjesečje 2026.).
- Komisija će pružiti pravne i provedbene **smjernice o primjenjivim pravilima o državnim potporama** kako bi se pojasnili uvjeti pod kojima sveučilišta i javne istraživačke organizacije mogu odobriti pristup infrastrukturi u skladu s pravilima o državnim potporama (2026.).

⁴⁰ Uvest će se u kontekstu Akcijskog plana za kontinent umjetne inteligencije.

7. MJERENJE NAPRETKA

Trenutačno ne postoji jedinstvena definicija *start-up* poduzeća, *scale-up* poduzeća i inovativnih poduzeća na razini EU-a. Jedanaest država članica donijelo je pravnu definiciju *start-up* poduzeća⁴¹ i pet država članica *scale-up* poduzeća⁴², a u Uredbi o općem skupnom izuzeću i Uredbi o Obzoru Europa utvrđene su i definicije na razini EU-a za različite svrhe. To stvara nesigurnost i otežava prikupljanje podataka i procjenu stanja ekosustava, a kamoli osmišljavanje ciljanih mjera politike za te vrste poduzeća. Europska ljestvica uspjeha u inoviranju (EIS) i Eurostatova strukturna poslovna statistika (ESBS) daju vrijedan uvid u brzorastuća poduzeća i europske inovacijske ekosustave, ali zbog nedostatka standardnih i općeprihvaćenih definicija podatke je teško interpretirati.

U tom je kontekstu potrebna usklađena definicija *start-up*, *scale-up* i inovativnih poduzeća, ne samo kako bi se izmjerio učinak Strategije i njezinih mjera politike, već i kako bi Komisija mogla predložiti dodatne ciljane mjere pojednostavnjenja ili potpore za te kategorije poduzeća.

Planirane inicijative

- Komisija će predložiti **definiciju *start-up* poduzeća, *scale-up* poduzeća i inovativnih poduzeća**, uzimajući u obzir postojeće definicije MSP-ova i malih poduzeća srednje tržišne kapitalizacije (prvo tromjesečje 2026.).
- Komisija će uspostaviti **ljestvicu uspješnosti za europska *start-up* i *scale-up* poduzeća** za mjerenje uspješnosti europskih i nacionalnih ekosustava za ta poduzeća na temelju skupa pokazatelja. Pokazatelji će uključivati, među ostalim, broj *start-up* i *scale-up* poduzeća, kentaura i jednoroga. Koristit će se i za mjerenje učinka Strategije na temelju **tri ključna pokazatelja uspješnosti**: 1) povećanje broja *start-up* poduzeća u EU-u, 2) povećanje broja kentaura u EU-u i 3) povećanje broja jednoroga u EU-u (od 2026.), te za usporedbu tih brojeva u odnosu na globalne konkurente EU-a.
- Komisija će provesti **godišnju anketu za *start-up* i *scale-up* poduzeća** kako bi stekla uvid u to kako inovativni osnivači poduzeća doživljavaju promjene u regulatornom okruženju u EU-u tijekom vremena (od 2026.).

⁴¹ BG, DK, EE, EL, HU, IT, LV, LT, PT, SI, ES.

⁴² BG, DK, EE, EL, PT.

ZAKLJUČAK

Europa je na prekretnici, a stavljanje *start-up* i *scale-up* poduzeća u središte plana za jačanje konkurentnosti ključno je za poticanje budućeg rasta i blagostanja. U Strategiji EU-a za *start-up* i *scale-up* poduzeća iznosi se vizija Europske komisije i polažu temelji za tu transformaciju, iskorištavajući naše prednosti i prilike koje nudi trenutačno geopolitičko okruženje.

U Strategiji se primjenjuje holistički pristup, pojednostavnjuju se postupci u svim fazama razvoja *start-up* poduzeća te se kratkoročne mjere kombiniraju s dugoročnim reformama radi stvaranja okruženja u kojem *start-up* poduzeća u bilo kojem sektoru mogu napredovati i odlučiti ostati u Europi ili se u nju preseliti. Ona omogućuje i postupnu integraciju zemalja kandidatkinja za članstvo u EU-u.

Za uspjeh Strategije najvažnija je brza i učinkovita provedba. Ključne etape kao što su Europski akt o inovacijama i 28. režim za poduzeća bit će presudne za postizanje tih ciljeva. Strategija uključuje političku, zakonodavnu i financijsku potporu i pridaje veliku važnost odgovornosti uz pomoć transparentnih instrumenata za praćenje. Europska komisija poslužit će kao uzor tako što će zajednice *start-up* i *scale-up* poduzeća – među ostalim putem redovitih sastanaka europskih jednoroga i kentaura – uključiti u oblikovanje i provedbu tih planova.

Suradnja među državama članicama iznimno je važna za uspjeh. Forum Europskog vijeća za inovacije pratit će napredak i pretvoriti ambicije u konkretne mjere, a politička potpora bit će ključna za pravodobno i učinkovito postizanje ciljeva Strategije.

Vrijeme je da Europska unija postane prava adresa za inovacije, čime bi se *start-up* i *scale-up* poduzećima omogućio rast, razvoj i uspjeh, i to na našem kontinentu.

Komisija poziva Europski parlament, Europsko vijeće, Vijeće i dionike da podrže Strategiju EU-a za *start-up* i *scale-up* poduzeća te da aktivno doprinesu provedbi u njoj navedenih inicijativa.

Komisija će o provedbi Strategije izvijestiti do kraja 2027.

STRATEGIJA EU-a ZA *START-UP* I *SCALE-UP* PODUZEĆA
SAŽETI PREGLED PLANIRANIH INICIJATIVA

<u>I. PROPISI KOJI POGODUJU INOVACIJAMA</u>	
Planirane inicijative	
• 28. režim za poduzeća (prvo tromjesečje 2026.) • europske poslovne lisnice (četvrto tromjesečje 2025.) • Europski akt o inovacijama (prvo tromjesečje 2026.) • dobrovoljno „testiranje otpornosti na stres u području inovacija” (prvo tromjesečje 2026.) • smanjenje regulatornog opterećenja u strateškim sektorima (od 2025.) • revizija Uredbe o normizaciji (2026.) • studija o restrukturiranju poduzeća (2026.)	
<u>II. BOLJE FINANCIRANJE <i>START-UP</i> I <i>SCALE-UP</i> PODUZEĆA</u>	
Planirane inicijative	
• proširenje opsega i pojednostavnjenje pravila Europskog vijeća za inovacije (2025.) • Fond za <i>scale-up</i> poduzeća u Europi (2026.) • Europski pakt za ulaganja u inovacije (2026.) • europski investicijski instrumenti za <i>start-up</i> i <i>scale-up</i> poduzeća u području sigurnosti i obrane (2026.) • okvir za vrednovanje intelektualnog vlasništva (drugo tromjesečje 2027.) • potpora europskim poslovnim anđelima (2026.) • revizija definicije „poduzetnika u teškoćama” (od drugog tromjesečja 2025.) • revizija Smjernica o horizontalnim i nehorizontalnim koncentracijama (2027.) • europska korporativna mreža (2026.)	
<u>III. BRZ ULAZAK NA TRŽIŠTE I EKSPANZIJA PODUZEĆA</u>	
Planirane inicijative	
• inicijativa „Od laboratorija do jednoroga” (2026.) • mjere javne nabave za inovacije (2025. – 2026.)	
<u>IV. POTPORA NAJBOLJIM TALENTIMA U EUROPI</u>	
Planirane inicijative	
• inicijativa „Plavi tepih” (2025. – 2026.)	

• paket mjera za pravednu mobilnost radne snage (2026.)
<u>V. PRISTUP INFRASTRUKTURI, MREŽAMA I USLUGAMA</u>
Planirane inicijative
• Povelja o pristupu istraživačkoj i tehnološkoj infrastrukturi za industrijske korisnike (2025.) • Europski akt o inovacijama za promicanje pristupa inovativnih poduzeća europskoj istraživačkoj i tehnološkoj infrastrukturi (prvo tromjesečje 2026.) • smjernice o primjenjivim pravilima o državnim potporama za sveučilišta i javne istraživačke organizacije radi odobravanja pristupa infrastrukturi (2026.)
<u>VI. MJERENJE NAPRETKA</u>
Planirane inicijative
• definicija <i>start-up</i> poduzeća, <i>scale-up</i> poduzeća i inovativnih poduzeća (2026.) • godišnja anketa za <i>start-up</i> i <i>scale-up</i> poduzeća (od 2026.) • europska ljestvica uspješnosti za <i>start-up</i> i <i>scale-up</i> poduzeća (od 2026.)